

BÖLGELERARASI TÜKETİM HARCAMALARININ EKONOMETRİK ANALİZİ (*)

M. Vedat PAZARLIOĞLU (**)

ÖZET

Bu çalışmada gelir hipotezleri incelenerek bunları açıklayan ekonometrik modeller kurulmuştur. 1987 Hanehalkı Gelir ve Tüketim Harcamaları Anketi sonuçlarından faydalanarak, ilk önce bölgeler itibariyle gelir dağılımı araştırılmış ve her bölge için Toplanma Oranları hesaplanmıştır. Daha sonra, Mutlak Gelir Hipotezine göre kurulan 4 model üzerinde ekonometrik çalışmalar yapılmıştır. Bu uygulamalar her bölgeye ait 12 harcama kalemi için olup yaklaşık 288 model üzerinde denenmiştir. Elde edilen sonuçlardan iktisadi, istatistik ve ekonometrik ölçütlere uyan modeller seçilerek, bunlara ait gelir elastikiyetleri hesaplanmıştır

1. GİRİŞ

Tüketici anketleri yardımıyla Hanehalklarının gelirleri tesbit edilerek çeşitli tüketim kalemleri üzerinde dağılımı incelenmektedir. Bu inceleme ile ailelerin gelirleri ve tüketimleri arasında bir ilişki kurulmaktadır. Bu tür ilişkilerin araştırılması Engel Eğrileri Analizi olarak tanımlanmaktadır. Bu analiz sonucunda Hanehalklarının tüketim eğrileri tahmin edildiğinden Kamu ve özel sektör idarecilerinin geleceğe ait planlarında önemli rol oynamaktadır.

Gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerde tüketici anketleri yapılmaktadır. Bu tür anketler ülkemizde ilk defa 1965-70 yılları arasında DİE tarafından 11 il için yapılmıştır. Daha sonra 1978-79 ve 1987 yıllarında Türkiye baz alınarak Hanehalkı Gelir ve Tüketim Harcamaları Anketi yapılmıştır. Söz konusu anket 1994 yılında DİE tarafından tekrarlanmaktadır.

Çalışmamızda 1987 Hanehalkı Gelir ve Tüketim Harcamaları Anketi (DİE-1990) sonuçlarından faydalanarak Türkiye ve bölgeler itibariyle Engel Eğrileri Analizi yapılmıştır. Bu çalışmanın uygulama kısmı 1994 yılında yapılan anket sonuçları için tekrar edilerek, 1987 ile 1994 yılları anketlerinin karşılaştırılması planlanmıştır.

Ülkemizde Engel Eğrilerinin ekonometrik analizi üzerine, Karahasanoğlu-1974, Avralıoğlu-1976, Akkaya-1982-87, Tansel-1986, Pazarlıoğlu-1988 tarafından yapılmış akademik çalışmalar mevcuttur.

(*) ARAŞTIRMA SEMPOZYUMU'94, 21-23 KASIM 1994, D.İ.E., Ankara.

(**) Öğr.Gör.Dr. D.E.Ü.İ.İ.B.F. Ekonometri Bölümü.

2. GELİR ELASTİKİYETİ VE ENGEL KANUNLARI

Tüketicilerin farklı gelir düzeyine tüketim harcamalarının mal ve hizmet grupları arasında paylaşımı, bir mal ve hizmet grubu için tüketim elastikiyetine bağlıdır (YIĞİTBAŞI, 1986; 52-53). Bu takdirde tüketici talebinin belirlenmesinde önemli faktörlerden birisi de gelirdeki değişikliklerdir. Gelirdeki artış ve azalışlar tüketicinin bazı emtia alışlarında kararlarını değiştirmesine neden olur. Gelir elastikiyetinde anılan değişikliklerin nisbi bir ölçüsüdür.

Gelire göre tüketim elastikiyeti marjinal tüketim eğilimi (MTE) ile ortalama tüketim eğilimi (OTE) bileşenlerinden meydana gelmektedir. MTE, gelirdeki bir birimlik artışın tüketimi hangi ölçüde etkilediğini gösteren orandır. Diğer taraftan OTE toplam harcanabilir gelirin ne kadarının tüketim harcamasının kullanıldığını gösteren bir orandır. Bu eğilimden faydalanarak tüketicinin (ya da tüketici gruplarının) harcanabilir geliri ile tüketim harcamaları incelenmekte ve tüketici davranışlarının analizi yapılmaktadır (PAZARLIOĞLU, 1988; 25).

Tüketicilerin, tüketim harcamalarını çeşitli mal ve hizmet türleri arasında nasıl paylaştıklarının incelenebilmesi, bu mal ve hizmet türleri için gelire göre tüketim elastikiyetlerinin tahmin edilmesini gerektirmektedir. Bu da gelir ve tüketimle ilgili verilerinin bulunması ve ilişkinin fonksiyonel biçiminin elde edilmesiyle mümkündür. (AKKAYA, 1987; 184). Bu çalışmamızda DİE'nin 1987 yılında yaptığı ve 1990 yılında yayınladığı Hane Halkı Gelir ve Tüketim Harcamaları Anketi sonuçlarından elde edilen verilerle çalışılmıştır.

Tahmin edilen gelir elastikiyeti değerlerinden faydalanarak tüketimin zorunlu, cari ve kültürel-lüks ihtiyaçlar şeklinde Engel Kanunları olarak bilinen sınıflandırılması yapılmaktadır. E. Engel'e göre elastikiyet değeri,

$e < 1$ ise zorunlu harcamaları,

$e = 1$ ise cari harcamaları,

$e > 1$ ise kültürel-lüks harcamaları

göstermektedir. Ayrıca elastikiyet değerinin 1'den küçük olup olmamasına göre de MTE ile OTE arasında aşağıda belirtilen şekilde ilişki vardır:

$e < 1$ ise $MTE < OTE$

$e = 1$ ise $MTE = OTE$

$e > 1$ ise $MTE > OTE$

3. GELİR HİPOTEZLERİ

Kullanabilir gelir, tüketicinin belli bir dönem içinde (aylık, mevsimlik veya yıllık) tüketimine ve tasarrufuna ayırabileceği ve yine aynı dönem içinde kazanmış olduğu ki tümüyle harcayabileceği net kazançtır. Burada net kazanç ile kastedilen ücret, faiz, temettü, kar ve kira olarak sağlamış olduğu parasal çıkarlardan dolaysız vergiler çıkartıldıktan sonra elde edilen nakit varlıklardır.

Kullanabilir gelirin tüketime olan etkisi konusunda ileri sürülen başlıca üç hipotez vardır. Bunlar:

1. Mutlak Gelir Hipotezi
2. Nisbi Gelir Hipotezi
3. Daimi Gelir Hipotezi

3.1. Mutlak Gelir Hipotezi

Keynes tarafından savunulan bu hipoteze göre cari tüketimin gelire bağlı olduğu belirtilmektedir. Yani ne kadar tüketim yapılacağını tayin eden faktör cari gelir olmaktadır. Mutlak gelir hipotezi, tüketicilerin gelirleri artınca yaptıkları tüketimlerinin artacağını, gelirleri azalınca ise tüketimlerinin azalacağını ileri sürer. Ancak tüketimdeki değişme gelirdeki değişmeye nazaran daha küçük olur. Çünkü tüketiciler gelirdeki değişmelerin etkisiyle tüketim davranışlarını çok kısa sürede ayarlayamazlar. Özetle hipotez, marjinal tüketim eğiliminin pozitif ama 1'den küçük olduğunu ve gelir artınca da bu eğilimin sifıra yaklaştığını belirtir. İlave olarak bu hipoteze göre OTE, MTE'den büyük olmaktadır.

Bu hipotez ekonometrik model biçiminde yalnızca gelire bağlı olarak ifade edilmektedir. Aşağıda hipoteze uygun bazı modeller verilmiştir;

$$C_i = b_1 + b_2 Y_i + e_i \quad (\text{Doğrusal Biçim}) \quad (M_1)$$

$$C_i = b_1 + b_2 \log Y_i + e_i \quad (\text{Yarı-Logaritmik Biçim}) \quad (M_2)$$

$$\log C_i = b_1 + b_2 \log Y_i + e_i \quad (\text{Logaritmik Biçim}) \quad (M_3)$$

$$\log C_i = b_1 + b_2 \log Y_i + e_i \quad (\text{Yarı-Logaritmik Biçim}) \quad (M_4)$$

3.2. Nisbi Gelir Hipotezi

Nisbi Gelir Hipotezine göre, bir tüketicinin tüketimi onun gelirin mutlak miktarına değil, içinde bulunduğu cemiyetteki bütün tüketicilerin gelir bakımından gösterdiği dağılımda kendisinin işgal ettiği yere bağlıdır. Bir

tüketicinin bulunduğu cemiyetteki bütün tüketicilerin gelir bakımından gösterdiği dağılımdaki yeri onun nisbi geliri olarak tanımlanmaktadır. Ancak gelirinin, bütün tüketicilerin ortalama gelirine oranı olarak hesaplanmaktadır. (AVRALIOĞLU, 1976; 48-49).

Nisbi gelir hipotezi BRADY-FRIEDMAN tarafından 1947 yılında ileri sürülmüş olup DUSSENBERRY tarafından doktora tezi konusu olarak incelenerek açıklık kazandırılmış ve geliştirilmiştir. Dussenbery hipotezi şu şekilde açıklanmıştır: Nisbi gelir arttığında tüketim artar, fakat nisbi gelir azalınca tüketim aynı şekilde kolaylıkla azalmaz. Bunun nedeni, tüketicilerin cari devrede harcamalarını yaparken daha önceki devrelerde elde etmiş olduğu en yüksek gelir seviyesinin tesiri altında bulunmasıdır. Diğer taraftan Dussenbery, bir tüketicinin harcamalarını yaparken diğer tüketicilerin tüketimlerini örnek tuttuğunu savunarak tüketicilerin harcamalarında birbirlerini etkilemesini "Gösteriş Etkisi" olarak tanımlamıştır.

Bu açıklamalardan sonra nisbi gelir hipotezine göre tüketim fonksiyonu belirlenmeye çalışıldığında önemli olan, kişilerin toplumdaki sosyal düzeylerini korumak için yapacakları tüketimlerini gözönüne alan fonksiyonel biçim seçilmelidir. (YÜCEL, 1978, 71-73). Dussenbery bu hipoteze göre tüketim fonksiyonunu, cari geliriyle (Y_t) bir önceki en yüksek gelirin (Y_{max}) olduğunu belirtmiştir. Bu ilişki,

$$C_i / Y_i = b_1 + b_2 (Y_i / Y_{max}) + e_i$$

şeklinde gösterilebilir. Ancak elimizdeki verilerde tüketicilerin Y_{max} verileri olmadığı için ve Hanehalkı sayısının etkisini ölçmek için yukarıdaki modeli aşağıdaki şekilde formüle edilmiştir.

$$C_i / \bar{Y} = b_1 + b_2 (Y / \bar{Y}) + b_3 (S / \bar{S}) + e_i$$

Bu eşitliğin rehberliğinde aşağıdaki fonksiyonel biçimler kurulabilir (HAQUE, 1993; 483).

$$C_i = b_1 + b_2 Y + b_3 S + e_i \quad (\text{Doğrusal Biçim})$$

$$C_i = b_1 + b_2 \log Y + b_3 \log S + e_i \quad (\text{Yarı-Logaritmik Biçim})$$

$$C_i = b_1 + b_2 / Y + b_3 / S + e_i \quad (\text{Hiperbolik Biçim})$$

$$\log C_i = b_1 + b_2 \log Y + b_3 \log S + e_i \quad (\text{Logaritmik Biçim})$$

$$\log C_i = b_1 + b_2 / Y + b_3 / S + e_i \quad (\text{Ters Yarı-Logaritmik Biçim})$$

$$\log C_i = b_1 + b_2 \log Y + b_3 / Y + b_4 \log S + e_i \quad (\text{Ters Logaritmik Biçim})$$

$$C_i = b_1 + b_2 Y + b_3 \log Y + b_4 \log S + e_i \quad (\text{Çift Yarı-Logaritmik Biçim})$$

3.3. Daimi Gelir Hipotezi

M. Friedman tarafından ortaya atılan daimi gelir hipotezinin temelini, hem gelirin hem de tüketimin iki kısımdan meydana geldiği fikri teşkil etmektedir. Gözlenen gelir, daimi ve arizi gelirin toplamına; gözlenen tüketim ise; daimi tüketim ve arizi tüketim toplamına eşittir. Friedman'a göre daimilik kavramı, tüketicinin geçmişteki tecrübe ve bilgi birikimine göre gelecek için planladığı bir yaşama biçimini ifade etmektedir. Buradan hareketle daimi gelir belli bir dönem için (ay, yıl vb.) hanehalkının tesbit ettiği harcamaları karşılamak üzere normal kabul ettiği gelir olarak tanımlanabilir. Daimi gelirden meydana gelebilecek artış ve azalış miktarları ise arizi gelir olarak tanımlanmıştır (AKKAYA, 1980; 44-45). Diğer taraftan daimi ve arizi tüketimde benzer şekilde tanımlanmaktadır.

4. UYGULAMA

Bu kısımda 1987 Hanehalkı Gelir ve Tüketim Harcamaları Anketi verileri kullanılmıştır. Uygulama iki başlık halinde yapılmıştır. İlk olarak Türkiye ve bölgeler itibariyle toplanma oranları ile gelir pastasından alınan nisbi paylar hesaplanmıştır. İkinci başlıkta ise mutlak gelir hipoteze ait fonksiyonel biçimlerin Türkiye ve her bölge için ekonometrik analizleri yapılmıştır.

4.1. Gelir Dağılımı

Hanehalkları arasındaki gelirin dağılımını bölgeler itibariyle incelemek için her bölgeye ait toplanma eğrisi ile toplanma oranları hesaplanmıştır. Bilindiği üzere bir ülkenin gelir, servet, nüfus ve toprak mülkiyetindeki dağılımı veyahut sermaye ve üretimin işletmeler arasındaki dağılımı gibi olaylarda toplanmanın araştırılmasında kullanılır. Bu araştırmayla incelenen bir olayda toplam kıymetlerin birimler arasındaki dağılımında bir eşitsizlik bulunup bulunmadığı ve varsa derecesi incelenir (GÜRTAN, 1982; 128).

Eğer toplam kıymetler, birimler arasında eşit dağılıyorsa, bu toplanma serisinin grafiği çizildiğinde elde edilecek bütün noktalar yatay eksenle 45°'lik bir açı yapan doğru üzerinde bulunur. Bu doğruya da eşit dağılıma doğrusu denilmektedir. Gelir ve servet vb. dağılımlardan elde edilen toplanma eğrisi eşit dağılıma doğrusundan uzaklaşıyorsa toplanmanın kuvvetli olduğuna ya da eşit dağılıma doğrusuna yaklaşıyorsa toplanmanın zayıf olduğuna kanaat getirilir.

Araştırmamızda Türkiye ve beş bölge için hesaplanan toplanma oranları Tablo 1'de gösterilmiştir. Oranlara bakıldığında; Marmara-Ege ve Doğu-Güney Doğu bölgelerine ait oranların Türkiye geneli oranına göre daha yüksek olduğun görülmüştür. Diğer bölgeler ise Türkiye genelinin altında kalmıştır. Gelirin adil

dağılımı, toplanma eğrisinin eşit dağılma doğrusuna yakınlaşmasıyla gerçekleşmektedir. Bu noktadan hareketle Karadeniz bölgesine ait toplanma eğrisinin eşit dağılma doğrusuna en yakın olduğu görülmektedir. Bu şekilde diğer toplanma oranlarına bakıldığında sıralama; Karadeniz, Akdeniz, İç Anadolu, Marmara-Ege ve Doğu-Güney Doğu olarak ortaya çıkmıştır. Bu sıralama bölgeler itibariyle eşit dağılma doğrusuna yakınlığı göstermektedir.

Tablo 1: Türkiye ve Bölgeler İtibariyle Toplanma Oranları

Bölgeler	Toplanma Oranı
Türkiye	0.2449
Marmara-Ege	0.2806
Akdeniz	0.2234
İç Anadolu	0.2320
Karadeniz	0.1865
Doğu-Güney Doğu	0.2912

Türkiye genelinde hanahalklarının %90.34'ü, toplam gelirden %68.53'lük pay almaktadır. Bu durum bölgeler itibariyle Tablo 2'de gösterilmiştir. Burada dikkat edilecek nokta; hanahalklarının yaklaşık %90'ının aylık geliri 550 000 TL. (642.51\$: 1\$ = 856 TL. 1987 yılı ortalama Amerikan Dolarıdır) eşit ya da daha düşük iken, %10'unun geliri belirtilen değerden yüksek olmaktadır. Tablo 2'de görüldüğü üzere Karadeniz bölgesinde Hanehalkı yüzdesi ile gelirden alınan pay arasında yaklaşık 14 puanlık bir fark görülürken, Doğu-G. Doğu Anadolu Bölgesinde bu fark 30 puana çıkmaktadır.

Tablo 2: Bölgeler İtibariyle Gelir Dağılımı

	Hanehalkı Yüzdesi	Gelirdeki Payı
Marmara-Ege	89.65	64.82
Akdeniz	91.68	69.23
İç Anadolu	91.53	69.68
Karadeniz	90.69	74.36
Doğu-Güney Doğu	88.05	59.35

Doğu-Güney Doğu Anadolu bölgesinde gelirin belli bir grupta toplanmasının nedenini bölgede mevcut olan aşiret şeklinde yaşama ve tarımla uğraşmaya bağlayabiliriz. Diğer taraftan Marmara-Ege bölgesinde sanayileşme aynı sonucu getirmektedir. Karadeniz bölgesinde toplanma oranının eşit dağılma doğrusuna yakın çıkmasını, bölgenin coğrafi yapısından kaynaklandığını düşünmekteyiz. Tarıma elverişli büyük ovaların bulunmaması, halkın balıkçılıkla geçinmesi ve doğal kaynaklar açısından zayıf olması sebebiyle sanayiciler için cazib olmaması gelir dağılımında büyük farkın çıkmasını engellediği kanaatindeyiz. İç Anadolu ve Akdeniz bölgeleri gelir dağılımında Türkiye

Gelir Grupları (TL)		Türkiye		Marmara-Ege		Akdeniz	
		p	q	p	q	p	q
0-	49999	2.91	0.24	1.15	0.08	5.32	0.54
50000-	99999	14.27	3.10	8.70	1.57	20.87	5.24
100000-	149999	30.56	9.93	21.33	5.73	40.98	15.38
150000-	199999	45.90	18.93	34.13	11.63	57.04	26.72
200000-	249999	57.95	28.02	46.55	18.99	69.15	37.71
250000-	299999	66.89	36.26	56.80	26.42	77.24	46.60
300000-	349999	73.84	43.83	65.06	33.50	82.98	54.21
350000-	399999	78.72	49.96	71.44	39.30	85.87	58.59
400000-	449999	82.98	56.04	76.52	45.49	88.34	62.83
450000-	499999	85.74	60.43	79.94	49.77	91.68	69.23
500000-	599999	90.30	68.53	85.97	58.51	94.38	75.23
600000-	699999	93.17	73.99	89.65	64.82	95.90	79.21
700000-	799999	94.89	77.59	92.06	69.59	96.88	82.16
800000-	899999	96.20	80.56	94.00	73.53	97.82	85.40
900000-	999999	96.99	82.49	95.13	76.75	98.39	87.60
1000000-	1499999	98.68	86.88	97.99	85.24	99.48	92.57
1500000-	1999999	99.35	90.82	98.95	88.40	99.67	93.53
2000000-	4999999	99.92	97.46	99.89	97.04	99.95	97.49
5000000-	9999999	99.99	99.17	99.98	98.93	99.97	98.08
10000000-	24999999	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Tablo 3/A: Gelir Gruplarına Göre Bölge Hanehalkı Yüzdesi İle Gelir Payları

Gelir Grupları (TL)		İç Anadolu		Karadeniz		Doğu-G.Doğu A.	
		p	q	p	q	p	q
0-	49999	3.56	0.32	4.23	0.41	3.14	0.27
50000-	99999	17.77	4.20	15.71	3.73	15.46	3.42
100000-	149999	36.24	12.61	29.52	10.39	35.58	11.98
150000-	199999	52.84	23.20	47.47	22.50	52.73	22.22
200000-	249999	63.28	31.76	61.46	34.65	65.04	31.65
250000-	299999	71.77	40.27	70.72	44.47	71.97	38.15
300000-	349999	78.65	48.42	77.64	53.15	76.86	43.57
350000-	399999	82.53	53.73	82.27	59.85	81.62	49.65
400000-	449999	86.18	59.39	87.21	68.32	85.84	55.77
450000-	499999	87.71	62.03	90.69	74.36	88.05	59.35
500000-	599999	91.53	69.68	94.92	83.34	92.36	67.05
600000-	699999	94.37	76.42	97.29	89.27	94.55	71.90
700000-	799999	96.08	81.10	97.97	91.24	95.98	75.55
800000-	899999	97.35	85.02	98.60	93.29	96.62	77.40
900000-	999999	98.08	87.55	99.07	95.01	97.11	79.00
1000000-	1499999	99.09	91.70	99.80	98.16	98.21	83.20
1500000-	1999999	99.68	94.37	99.88	98.52	99.16	88.88
2000000-	4999999	99.92	97.46	100.00	100.00	99.92	97.98
5000000-	9999999	99.99	99.47	-	-	100.00	100.00
10000000-	24999999	100.00	100.00	-	-	-	-

Tablo 3/B: Gelir Gruplarına Göre Bölge Hanehalkı Yüzdesi İle Gelir Payları

genelinde paralel sonuçlar vermiştir. Bölgeler için, gelir gruplarına göre bölge hanehalkı yüzdesi (p) ile gelir payları (q) tablo 3 A-B de verilmiştir.

4.2. Ekonometrik Model Tahminleri

Bu kısımda Mutlak Gelir Hipotezi için kurulan 4 model ele alınmıştır. Bu modeller Türkiye ve bütün bölgeler için 12 harcama kalemine göre çözülmüştür. Modellerde ve Tablo 4'ün ilk kolonunda yer alan bağımlı değişkenlerin içerikleri aşağıda gösterilmiştir.

Toplam: Bütün harcama kalemlerinin toplamı.

Gıda: Gıda harcamaları

Lokanta: Lokanta ve benzeri yerlerde yenen yemekler

Giyim: Giyimle ilgili harcamalar

Ev eşyaları: Ev döşemesiyle ilgili harcamalar

Hizmet: Ev ve hanehalkı ile ilgili bakımı ve hizmet harcamaları

Sağlık: Sağlık harcamaları

Kişisel: Kişisel bakım harcamaları

Haber: Ulaştırma ve haberleşme harcamaları

Kültür: Kültür, eğitim ve eğlence harcamaları

Konut: Konut edinme harcamaları

Diğer: Yukarıdaki bölümlere dahil edilemeyen harcamalar

Uygulama "MFIT 3.0" paket program ile IBM uyumlu bilgisayarlarda yapılmıştır. İlk önce elde edilen sonuçların iktisat teorisi ve istatistikî ölçütlere uygunluğuna bakılmıştır. Bu sonuçların $\alpha = 0.05$ için anlamlılık düzeyinde geçerliliğinden sonra modellere ait diognastik test sonuçları incelenmiştir. Bu aşamada modeller için otokorelasyon, Fonksiyonel Biçim, Normallik ve Farklı Varyanslılık testleri $\alpha = 0.05$ ve / veya $\alpha = 0.10$ önem düzeylerinde uygulanmıştır. Bu testler, sırasıyla, seçilmiş modellerden hesaplanan gelire göre tüketim elastikiyetleri Tablo 4'te verilmiştir. Elastikiyet değerlerinin altındaki M_1 , M_2 , M_3 veya M_4 elastikiyetin hesaplandığı model tipini göstermektedir.

Tablo 4'deki elastikiyet değerleri incelendiğinde: Marmara ve Ege bölgesinde lokanta ve kültür kalemleri haricinde diğer harcama kalemleri elastikiyetleri 1'den küçük çıkmıştır. Bu durum Türkiye'de sanayileşmenin ve ücretli nüfusun en yüksek bu bölgede olmasına bağlanabilir. Akdeniz Bölgesi lokanta, giyim, ev eşya, kişisel ve haberleşmenin elastikiyetleri 1'de büyük çıkmıştır ki bu da iktisadi olarak beklentilerimize uygundur. İç Anadolu bölgesi

	Türkiye	Marmara-Ege Böl.	Akdeniz Bölgesi	İç Anadolu Bölgesi	Karadeniz Bölgesi	Doğu-G.Doğu Böl.
Toplam	1.1214 M1	0.8839 M3	1.8768 M4	1.3127 M1	1.1524 M1	1.1730 M1
Gıda	1.2001 M1	0.9739 M1	0.0945 M1	0.1379 M1	1.1434 M1	1.2112 M1
Lokanta	0.9662 M1	1.4408 M2	4.6030 M1	1.0228 M1	1.0690 M1	1.0394 M4
Giyim	1.1090 M1	0.9169 M3	1.2397 M3	1.1875 M3	1.0900 M1	1.5461 M4
Eveşya	1.2165 M3	0.9808 M3	1.7494 M3	1.4773 M3	6.9994 M2	1.3520 M1
Hizmet	1.0740 M3	0.8497 M2	0.7353 M2	1.1053 M3	1.1832 M1	1.1318 M1
Sağlık	0.9896 M1	1.0088 M1	0.9337 M3	0.7079 M3	1.7367 M2	0.7725 M1
Kişisel	0.9808 M1	0.3112 M2	1.1666 M1	1.1873 M1	1.1433 M1	1.1980 M1
Haber	0.9748 M3	0.9608 M3	4.0522 M2	1.2840 M3	1.0360 M3	0.7492 M1
Kültür	1.2203 M3	1.1571 M3	0.7222 M1	1.0912 M1	1.1845 M3	1.8482 M4
Konut	1.1439 M3	0.9674 M3	0.8166 M1	1.3761 M3	7.7718 M2	1.2422 M1
Diğer	0.9092 M1	0.9109 M3	0.7124 M3	1.3554 M1	1.2289 M3	0.7218 M1

Akdeniz Bölgesi ile konut kalemi hariç benzerlik göstermektedir. Bu da İç Anadolu bölgesinin şehirleşme oranı ile ilişkili olabilir. Karadeniz Bölgesinde ise tüm harcama kalemlerinin elastikiyet değerleri 1'den büyük elde edilmiştir. Bu durumu ise coğrafik yapısı nedeniyle dağınık yerleşmeye bağlayarak açıklayabiliriz. Ayrıca bu bölgede kendi özkaynaklarla ihtiyaçları karşılama hakimdir. Bu düşüncenin etkisinden de bu sonuç ortaya çıkabilir. Doğu-Güney Doğuanadolu bölgesinde ise sağlık ile haber ve diğer kalemlerinin elastikiyetleri 1'den küçük çıkmıştır. Diğer kalemlerde ise 1'den büyüktür.

SONUÇ

Bölgelerin gelir dağılımı incelendiğinde en dezavantajlı bölgenin Doğu-Güney Doğuanadolu bölgesi olduğu görülmüştür. Diğer taraftan gelire göre tüketim elastikiyeti değerlerine bakıldığında ise Karadeniz ve Doğu-Güney oğu anadolu bölgeleri için harcama kalemlerinin ya cari ya da lüks harcamalar olduğu sonucu elde edilmiştir. Özellikle bu iki bölge için ortaya çıkan sonuçlarda sosyo ekonomik, coğrafi ve yerleşim şartlarının etkili olduğu kanaatindeyiz. Bu nedenle de Beş Yıllık Kalkınma planlarında Karadeniz, Doğu ve Güney Doğu Anadolubölgelerinin özel önem verilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Ayrıca, DİE bölgeleri tanımlarken Marmara ve Ege bölgeleri ile Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölge verilerini ayrı başlık altında göstermiştir. Bu durum ise bölgelere ait net ekonometrik modeli sonuçları elde etmemizi engellenmektedir. Bu nedenle DİE'nin bölge tanımı tekrar ele alması gerektiğini önermekteyiz.

SUMMARY

In this paper, income hypothesis were investigated and economical models which explain these hypothesis, were established. Firstly, using 1987 Household Income and Consumption Expenditures Survey, by regions, income distribution were researched and addition ratios were calculated for each region. Econometrical researches were carried out about the four models based on absolute income hypothesis. These Applications were tested on 288 models belong to each region with 12 items. From data, The models suitable for economical, statistical and econometric were choosed and income elasticities were calculated.

KAYNAKÇA

- AKKAYA, Şahin.; "Fizik ve Sosyal İlimlerde Modeller ve Ekonometrik Modeller" E.Ü., İktisat F.Dergisi, Yıl 1, sayı 2, İzmir, Ağustos, 1980.
- AKKAYA, Şahin.; "Engel Eğrilerinin Ekonometrik Analizi Uygulamaları", T.C.D.E.Ü.İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt 2, sayı 2, İzmir, 1987.
- AVRALIOĞLU, Zeki.; Üç Şehirde Tüketim Fonksiyonları , Fon Matbaası, Ankara, 1976.
- GÜRTAN, Kenan, 1982.; İstatistik ve Araştırma Metodları, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1982.
- H. AQUE, O.M.; "Problems in estimating non-linear Engel parameters in the absence of appropriate grouped means and average elasticity of variable elasticity Engel functions", Journal of Applied Statistic, Vol. 20, No. 4, 1993.
- PAZARLIOĞLU, M.Vedat.; Anketverisi Tüketim Fonksiyonlarının Ekonometrik Analizi ve İzmir İli İçin Bir Uygulama, D.E.Ü., Sos.Bil.Ens., Ekonometri ABD, yayınlanmamış Y.Lisans Tezi, 1988.
- YIĞITBAŞI, Şahabettin.; Mikro Ektisat, Barış Yayınları, İzmir, 1986.
- YÜCEL, İ.; Makro Ekonomi, Adana İ.İ.İ.A Yayını, Adana, 1978.
- 1987 Hane Halkı Gelir ve Tüketim Anketi, DİE, Ankara, 1990.